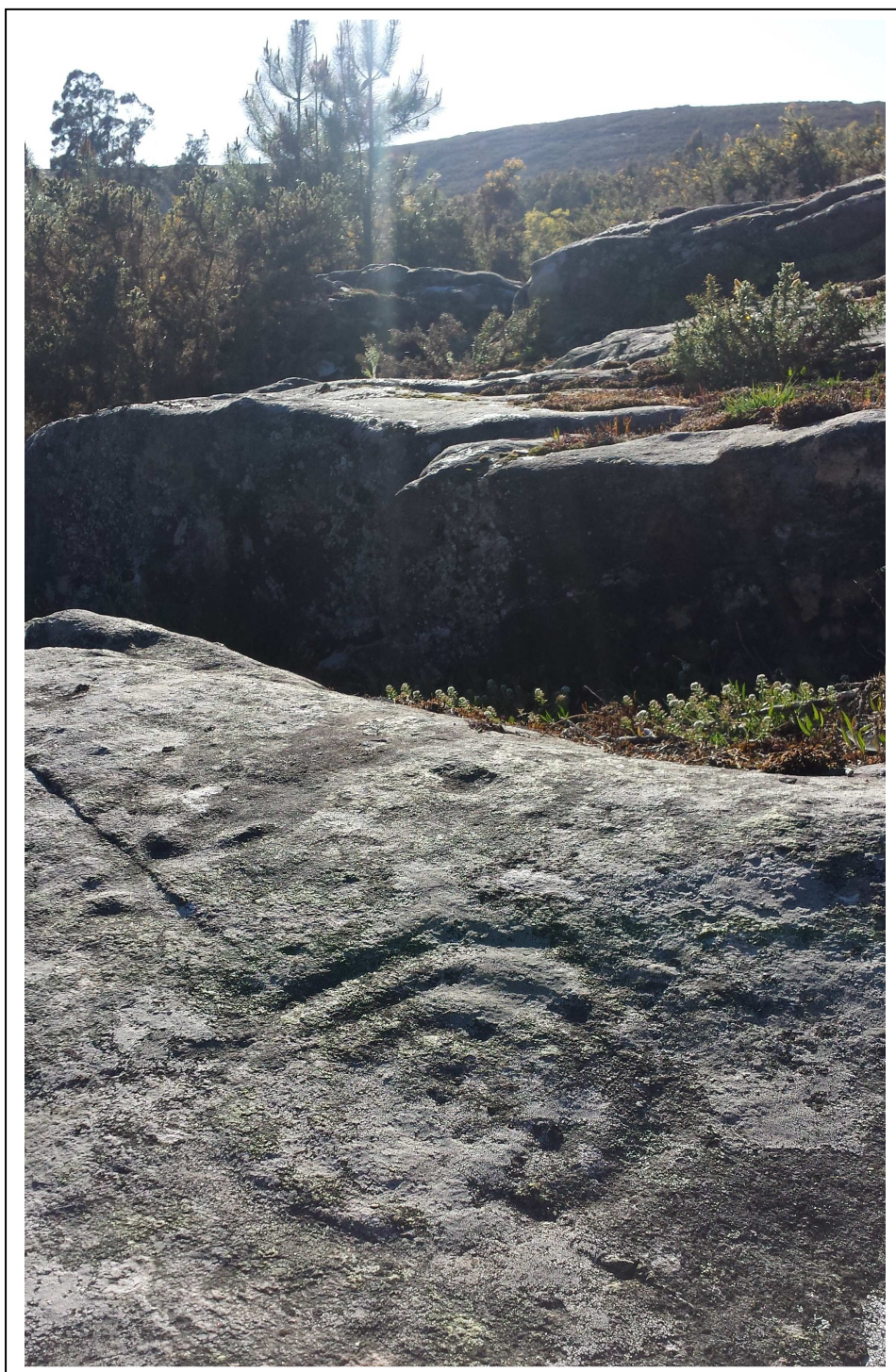

ROTEIRO DO

MONTE DO CARRIO

DENDE BERMÉS ATA O SANTUARIO DO CORPIÑO

DESCRICIÓN DO ROTEIRO

O roteiro do monte do Carrio trátase dunha andaina que nos permitirá disfrutar das espectaculares vistas panorámicas que nos ofrece este lugar, non só sobre o Concello de Lalín, senón de todo o centro de Galicia.

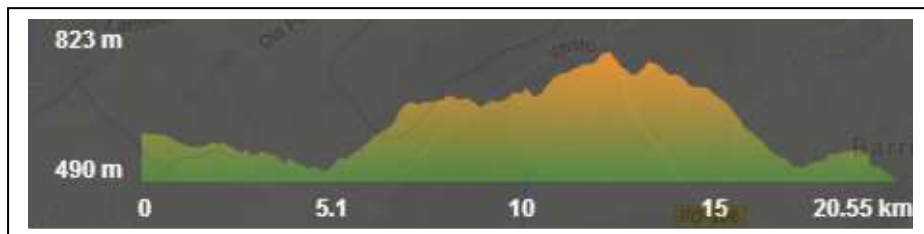
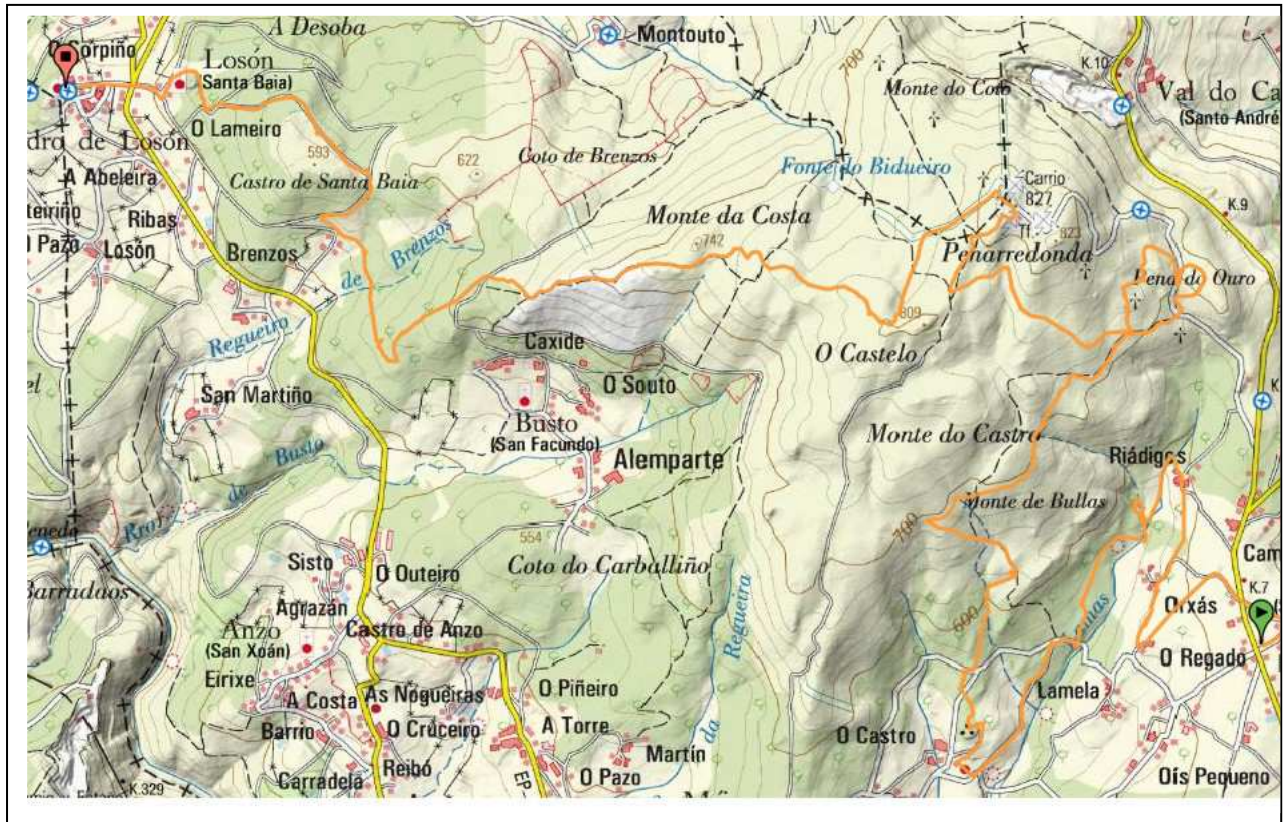
Comezaremos o percorrido no lugar de Bermés, a carón do palco da festa. Visitaremos o conxunto formado pola igrexa románica, a árbore senlleira, a casa reitoral e o cruceiro, de gran beleza. Os primeiros camiños levaránnos polos lugares de Regado, Orxás e Riádigos e visitaremos os muíños do rego de Lamas.

O roteiro entra un pouco na parroquia de Méixome onde pasaremos ao pé dunha pequena capela e do Castro de Méixome. Posteriormente iniciaremos o ascenso ao monte do Carrio e durante o mesmo poderemos visitar os petróglifos de Penacantadoira e da Fonte da Anella.

O rico patrimonio do monte do Carrio que veremos neste roteiro inclúe tamen a necrópole das Brañas de Abonxo, pena Cabalada e a Lagoa estacional do Carrio. Despois ascenderemos ata o vértice xeodésico en Penarredonda que ten unha altitude de 827 metros e dende onde se divisa toda a Galicia central. Neste punto remata a ruta corta.

O percorrido longo continúa por toda a corda do monte e pasa pola estación rupestre de Brenzós de Arriba, a Pena das Cruces, o castro e a igrexa de Losón e remata no santuario do Corpiño.

MAPA

PUNTOS DE INTERESE

1. BERMÉS: Conxunto de igrexa, cruceiro, carballo árbore senlleira, casa reitoral.
2. CONGOSTRA DE RIÁDIGOS
3. CONO TORRENCIAL DA REGUEIRA
4. ESPELLO DE FALLA DE ORXÁS
5. MUÍÑOS DO REGO DE LAMAS
6. CAPELA DO CASTRO
7. CASTRO DE MÉIXOME
8. PETRÓGLIFOS DE PENACANTADOIRA
9. CAMPO DA GUERRA
10. PETRÓGLIFOS DE FONTE DA ANELLA
11. OUTEIRO GRANDE
12. NECRÓPOLE DAS BRAÑAS DE ABONXO
13. PENA CABALADA
14. LAGOA
15. MIRADOR DE PENARREDONDA
16. ESTACIÓN RUPESTRE DE BRENZÓS DE ARRIBA
17. PENA DAS CRUCES
18. CASTRO DE LOSÓN
19. IGREXA DE LOSÓN
20. SANTUARIO DO CORPIÑO

DATOS TÉCNICOS

Viarum dezae

Roteiros de Lalín

Roteiro do Monte do Carrio.

DOMINGO DIA 29 DE MAIO DE 2016.

HORA 8:30 CONCENTRACIÓN NA PRAZA DA IGREXA DE LALIN

HORA 9:00 DESPRAZAMENTO EN AUTOBÚS ATA BERMÉS

HORA 9:30 SAÍDA DENDE BERMÉS. COMEZO DA ANDAINA

Percorrido curto Lalín

- Distancia 13 quilómetros
- Dificultade media
- Duración 4 horas (9:30 a 13:30)
- Percorrido: Bermés, Regado, Orxás, Riádigos, muíño de Lamela, castro de Méixome, Penacantadoira, Fonte da Anella, Brañas de Abonxo, Pena Cabalada, Lagoa, Penarredonda. Regreso en autobús a Lalín.

Percorrido longo:

- Distancia 20 quilómetros
- Dificultade alta
- Duración aproximada 5 horas (9:30 a 14:30)
- Percorrido: Bermés, Regado, Orxás, Riádigos, muíño de Lamela, castro de Méixome, Penacantadoira, Fonte da Anella, Brañas de Abonxo, Pena Cabalada, Lagoa, Penarredonda, Brenzós de Arriba, Pena das Cruces, Losón, Corpiño. Regreso en autobús a Lalín.

Recomendacións:

- Non apto para menores de 12 anos.
- Calzado de monte e roupa de abrigo e chubasqueiro.
- Levar avituallamento sólido e líquido.
- Autobús para retornar a Lalín dende o lugar escollido (3 €)

Inscripcións en internet, pavillón Lalín Arena e Concello.

www.roteiros.lalin.gal

ROTEIRO DO MONTE DO CARRIO

BERMÉS, A PORTA DO CARRIO

Esta vez o punto de partida da andaina está situado en Bermés. A parroquia de Santa María de Bermés ten unha extensión de 7,5 quilómetros cadrados. Incluídos nela están os lugares de Bermés, Bermés do fondo, o Vento, o Camiño Real, Oís grande, Oís pequeno, Regado, Orxás, Riádigos, e Campo.

Fálase de que Bermés pode ser o centro xeográfico de Galicia. Así o dixo o matemático Rodríguez, que naceu nesta parroquia, e que parece ser que fixo cálculos e triangulacións que chegaban a esa conclusión, e así o centro de Galicia o sitúa na fonte existente no lugar de O Vento. En canto a esta posible posición central de Bermés con respecto a Galicia, dicir que un dos lugares de Bermés chámase Camiño Real, nome toponímico que parece acreditar que por Bermés pasaba o camiño real de Ourense á Coruña, e tamén se dí que por aquí pasou antes unha calzada romana, quizais variante da de Caldas a Lugo. Outra encrucillada importante era o lugar de o Vento, onde unha vez ao ano celebrábase a coñecida Feira das Mulas ou Feira do Vento, feira esta que despois pasaría a celebrarse en Lalín.

O nome da parroquia, Bermés, asóciase cunha plaga de vermes. Para seren erradicados acudírase ao recurso de prenderlles lume. Fálase en varios relatos de Santa Maria dos bermes queimados. Este incendio asóciase a destrución dun hipotético mosteiro ou albergue templario.

Bermés conta cun longo pasado histórico. Os vestixios que denotan a habitación deste lugar remóntanse ao período megalítico. Así no monte Carrio, existen abundantes mámoas e petróglifos que reflicten presenza humana dende o terceiro milenio antes de Cristo. Apúntase tamén a que a actual igrexa estaría construída sobre un castro, e tamén hai indicios da existencia de outro castro no monte do Carrio, en Outeiro grande, polo que a cultura castrexa tamén tería existido na parroquia. Da época romana en Bermés dan testemuña catro interesantes estelas funerarias dos séculos I a III, que están actualmente no museo de Pontevedra, dúas delas en memoria de Creso e Mansueto, descubertas no ano 1978 a carón do carballo senlleiro preto da igrexa. No século VIII, tras o despoboamento destas teras por medo aos árabes, o bispo lucense Odoario repóboa Sancta Maria de Vermes coa familia do seu servo Alarico.

Na enciclopedia do Románico en Pontevedra indícase que a igrexa de Bermés sería fundada no ano 747 trala expulsión dos musulmanes. O testamento odoariano alude á data antes indicada e sería a primeira noticia documental ao respecto. Parece ser que Alarico levou a cabo a construción partindo dun deseño visigótico que se manifesta claramente no arco triunfal, que se conservaría na etapa románica. Así pois a igrexa de Bermés sería posiblemente de traza visigótica (Daniel González Alén menciona tamén a posibilidade de que fose mozárabe) ata que foi ampliada no século XII segundo os cánones románicos, e desta época conserva aínda algúns canzorros e metopas. A igrexa sería substituída pola actual a mediados do século XIX, apúntase o ano de 1862, e os seus interesantísimos capiteis gárdanse tamén no Museo de Pontevedra. Tamén destaca a carón da igrexa o cruceiro así como a casa reitoral, hoxe sen uso, construída arredor do ano 1900 segundo relatan os veciños do lugar. E por suposto un gran carballo que a día de hoxe pode ter máis de 600 anos e que forma parte do catálogo de árbores senlleiras de Galicia.

Fotografías dos capiteis da igrexa de Bermés que actualmente están no Museo de Pontevedra. A foto foi incorporada dende o traballo de María Luisa Otero Fernández.

Nun principio Bermés pertencería aos dominios do mosteiro de Carboeiro pois nos seus tumbos aparece citado Bermés en doazóns ao mosteiro nos anos 1076 e 1153. A metade do século XIV, a igrexa de Bermés pasa a ser propiedade do mosteiro de Acibeiro, que constrúe aquí casa, celeiro e muíño. Durante cincocentos anos, os seus abades serán os dominadores da parroquia.

Relatos tradicionais falan de que Bermés poido pertencer nalgún tempo aos cabalaios templarios que terían un albergue na parroquia. Conta Daniel González Alén no seu libro *A Comarca do Deza*, que o escudo dos templarios presidiu unha capela na casa dos Madriñán en Campo, posteriormente desmantelada, e unha lenda local conta que o tesouro dos poderosos monxes-cabaleiros descubriuse cerca da igrexa, hai anos. Dí González Alén que o antigo lugar do convento templario conserva aínda o nome de A Torre. Refire Antonio Vidal Neira que, o diccionario galego-castelán de Francisco Javier Rodríguez, dí que no partido de Lalín, hai unha parroquia co nome de Bermés, que ven de queimarse estes insectos cando ardeu a casa dos Templarios que se dí houbo xunto a igrexa que existe cos sinais de ter pertencido a orde dos Cabaleiros Hospitalarios pola figura de carneiro que está sobre o “autón” da capela maior ou coro, sobre cuxo carneiro hai a venera ou escudo das armas da Orde e outra sobre o campanario, e que dou motivo a esta conxectura o ter escoitado ao último cura de dita parroquia, aló polo ano 1810, que vira nos libros de fábrica, Santa María de Bermes Queimados, que agora solo se dí de Bermés. Fantasía ou realidade, difícil de decantarse por unha ou outra, pero na igrexa actual pódese ver unha cruz que asemella a da orde templaria (foto inferior), e tamén se especula coa influencia templaria noutras igrexas cercanas como as de Cangas e Rodís.

No cume do monte Carrio, onde segundo estudos xeolóxicos se atopan as terras máis antigas da Península, existía unha capela advocada a Santo Adrián, a quen os veciños de Bermés dirixían as súas pregarías para pediren auga. Tamén no alto sitúan os historiadores a presenza dun castelo na época medieval, aínda que tal vez fose tan só unha torre defensiva.

Cóntase a partir de fontes indirectas que en Bermés houbo un mosteiro. Este mosteiro, según se conta, foi de monxes Bernardos e a súa desaparición atribúese a un incendio, sen que quedara vestixio algún do mesmo. Sería un mosteiro de pequenas dimensións adherido a igrexa parroquial pola sua parte este. O mosteiro estaría agregado e rexeríase polos estatutos de Carboeiro. A proba da existencia deste mosteiro é complexa, pois a falta de restos físicos do mesmo, sería preciso cando menos unha constancia documental clara. Antonio Vidal Neira no seu blog “historiadeza” menciona un artigo publicado na prensa o 26 de agosto de 1897 do que é autor Jesús Vilariño que fala deste mosteiro, o cal alude a un suposto documento de aforamento dos restos e propiedades deste mosteiro despois de arder, sendo aforado a Don Antonio Taboada que foi alcalde de Lalín, percibindo os seus herdeiros as rendas deste foro, que o denomina como Foro quemado del convento de Santa María de Bermés. Nin está clara a data de construción nin a data do incendio que rematou co mosteiro, que indiciariamente se sitúa con moita anterioridade a o ano 1834, situándose moi vagamente na época do reinado de Carlos III. Non sabemos por tanto se nos movemos no terreo da fantasía ou da realidade, pero dende logo trátase dunha cuestión apasionante sobre a que tentar investigar, tanto para acreditar a existencia do mosteiro, como para descartala.

É obrigado facer referencia aos cruceiros de Bermés. Destaca o que preside a entrada a igrexa parroquial, unha fermosa obra de cantería, que ten no anverso a cristo crucificado e no reverso á Virxe María. Neste cruceiro facíanse as pregarías a Virxe do Clamor que viña en procesión dende a aldea de Vilariño en Agolada.

Pero tamén hai outros cruceiros que conmemoran mortes trxicas de persoas na parroquia. Así temos o cruceiro de Segunda en recordo de Florencio Sanmartín Asorey, que morreu cando lle estoupou unha bomba da guerra civil que atopou.

Outros cruceiros conmemorativos de mortes tráxicas son o cruceiro do Vento en recordo de Andrés da Casanova que faleceu alcanzado por un raio cando ía buscar unha besta. Igualmente o cruceiro de Vila en recordo dun mozo que foi asasinado por un conveciño nunha liorta.

Aínda se pode falar de dous cruceiros máis, o da casa do rego do prado e o cruceiro das paxariñas, este último desaparecido e recordado por unha cruz metálica.

Tamén é curiosa a chamada fonte da nugalla. Está situada preto da igrexa de Bermés, na carballeira do carballiño. Aí houbo unha misión a principios de século por ser un sitio encostado. Así os curas situábanse na cima da carballeira e a xente podía velos mellor. Contan os vellos que na carballeira do carballiño estaba enterrado o tesouro dun cura. Tres ambiciosos homes puxéronse a cavar para ver si o atopaban. Un día a tardiña os tres estaban cansos e o xefe deles comentou “vamos para a casa que xa tivemos bastante traballo por hoxe”. E así o fixeron, pero o xefe volveu a noitiña pola súa conta e sen decirlle nada aos compañeiros seguiu a cavar. Din que atopou o tesouro e que por iso se fixo rico. Os outros dous levantáronse moi cedo para seguir a tarefa, pero o compañeiro non apareceu aquela mañá e non lle deron importancia. Despois dalgún tempo de estar a cavar empezou a saír unha pouca de auga, e en cada sachada ía brotando máis. Deste xeito foi como naceu o nome da fonte da Nugalla.

Entrada a fonte da Nugalla

ROTEIRO DO MONTE DO CARRIO

OS MUÍÑOS DO REGO DE LAMAS

Os cursos de auga que baixan do monte do Carrio van confluindo no rego de Lamas. Este é o nome que da a cartografía ao curso fluvial que vai dende a ladeira sur do monte Carrio, pasando polas parroquias de Bermés, Méixome e Prado ata xuntarse co río Deza preto de Ponte Taboada. Os veciños de Bermés danlle a este regato o nome de cada lugar por onde pasa e así noméano como o rego de Riádigos, rego de Orxás ou rego de Lamela.

O rego de Lamas foi forza motriz para unha serie numerosa de muíños que se van sucedendo durante o seu traxecto. Na parroquia de Bermés son principalmente catro: o muíño de Campo, o muíño de Castro, o muíño de Sánchez e o muíño de Lamela.

O muíño de Campo, situado no lugar de Orxás, tiña un cubo formado por pedras furadas polo seu interior. Estas pedras ían machinbradas. No ano 1955 cambiouse o cubo por un depósito de pedra. Os propietarios deste muíño eran as familias da casa de Benino, casa do Chairó, casa do Campo, casa de Panadeiro, casa de Elías, casa de Varela, casa do Galego, casa do Fidalgo, casa de María a de Cacheda, casa de José de Cacheda, Casa do Toco e casa de Xé.

O muíño de Castro está situado tamén no lugar de Orxás en un prado desta casa. A principal característica deste muíño é o seu cubo. Este procedía do muíño de campo e está formado por unha serie de pedras furadas polo seu interior machimbradas, ou sexa encaixan unhas nas outras. Estas pedras parece que as fixeron os frades do convento que houbo en Bermés. Outras das características que o diferencia dos outros muíños é a tella, pois esta é de tipo “inglesa” mentras que a tella dos outros muíños é tella do país. Os propietarios deste muíño eran a casa de Pepe de Riádigos, casa de Belisario, casa de Agustín, casa do Caminero, casa do Galego, casa do Fidalgo, casa de Mosqueira, casa de Saavedra, casa do Zapateiro, casa de Varela, casa de Sofía e casa de Castro.

Fotografía: Muíño de Castro na actualidade.

Tanto no muíño de Campo como no de Castro foron cambiadas as moas. Estas nun principio procedían do penedo de Orxás, pero despois cambiáronse por unhas procedentes de Caldas de Reis que parece ser que facían mellor fariña. As novas moas costaron sobre o ano 1955 once mil pesetas, e cada propietario pagou proporcionalmente as horas que tiña para moer.

O terceiro muíño era o muíño de Sánchez. Está situado no chamado “prado da costa” propiedade desta casa. Os seus propietarios son casa de Sánchez, casa do Galego, casa de Couso, casa de Higinio, casa de Couso, casa de Higinio, casa de Agustín, casa do Falangue, casa de Failde, casa de Antonio de Galego, casa de Florindas, casa de Germán.

Muíño de Sánchez na actualidade.

O cuarto muíño sería o muíño da Lamela (foto inferior). Este muíño sitúase no lugar de Lamela e dos catro muíños que estamos a falar é o que en peor condición se atopa. Deixou de funcionar sobre o ano 1986. Os propietarios deste muíño eran a casa de Fondevila, casa de Taboada, casa de Silva, casa do Losón, casa de Florindas, casa de Failde, casa de Rosendo, casa de Segunda, casa de Germán, casa de Mosqueira, casa de Sindo, casa de Nato, casa do Galego e casa de Crespo.

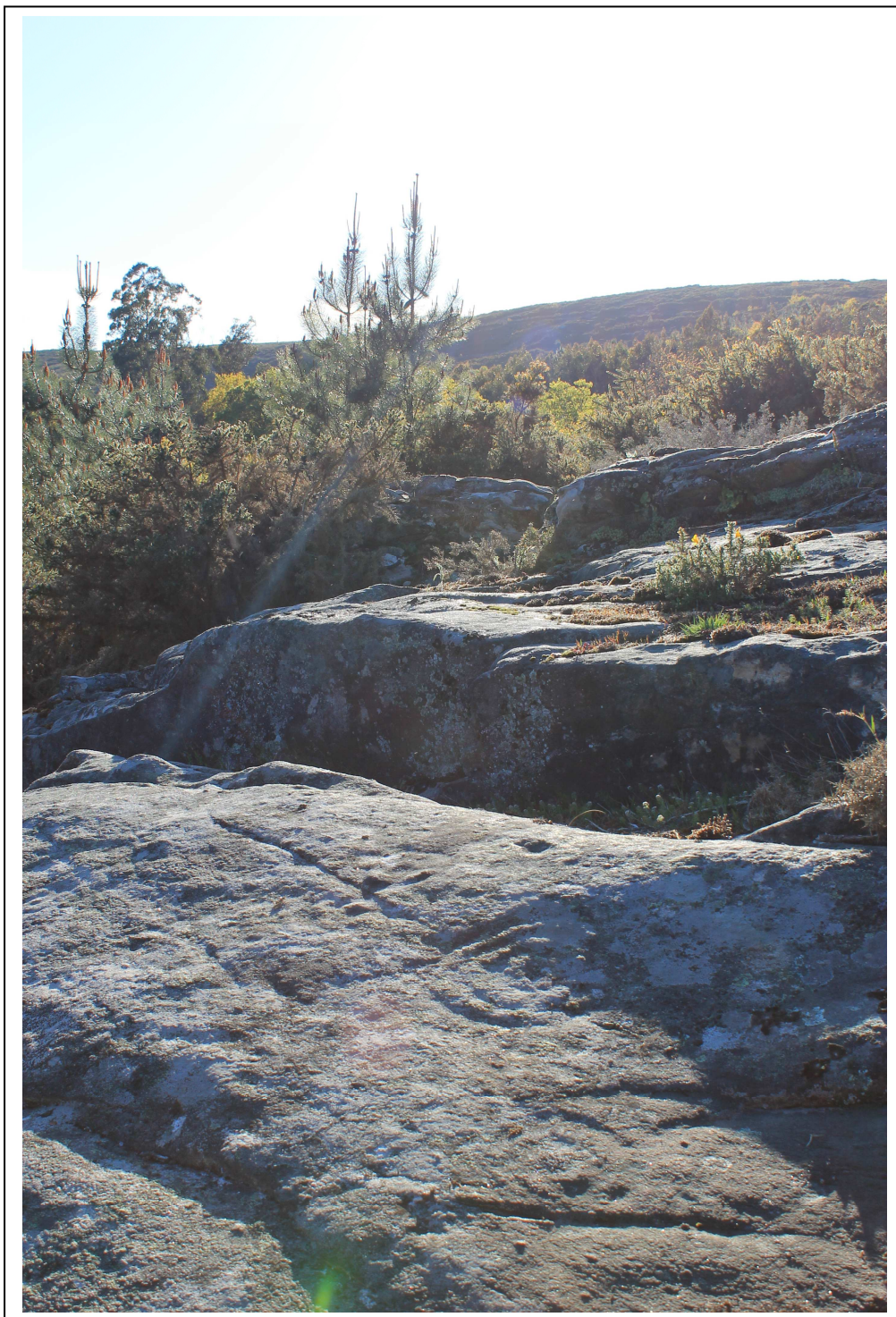

Do mantemento de todos estes muíños encargábase José Silva, e os propietarios dábanlle a modo de pago medio ferrado de grao.

BIBLIOGRAFÍA: A información sobre os muíños de Bermés foi tomada do traballo “Bermés, a nosa parroquia”, publicado no Anuario Descubrindo nº2 e do que son autores José Ángel López Gutiérrez e Manuel Castro Sucasas que recabaron para facelo información da veciñanza de Bermés.

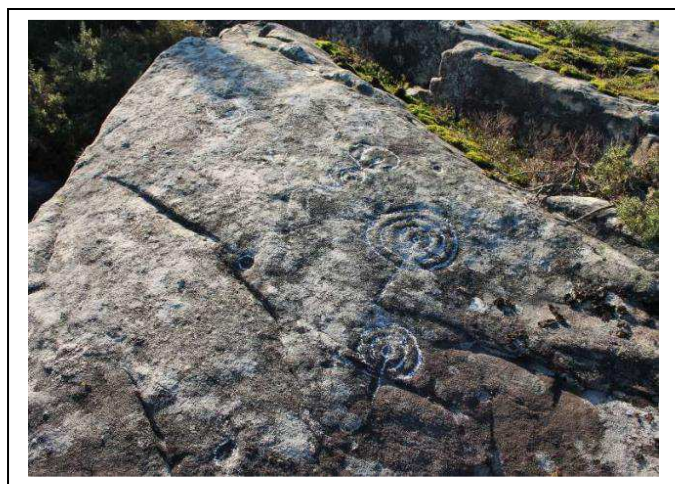
ROTEIRO DO MONTE DO CARRIO

PETRÓGLIFOS DO CARRIO

Neste roteiro poderemos ver dúas estacións de petróglifos no monte do Carrio. Trátase dos petróglifos de Penacantadoira e da Fonte da Anella. Estas mostras de arte rupestre indican a existencia de poboamento deste lugar dende a cultura megalítica que data de hai máis de 3000 anos.

Os petróglifos de Pena Cantadoira atópanse preto dun camiño que atravesa o sinalado coma Monte de Bullas e foron localizados a finais de 2014. É unha estación rupestre con numerosos gravados que consta de unha grande rocha de xisto con vetas de cuarzo duns 150 m². Malia o desgaste producido pola erosión, pódense ver media ducia de combinacións circulares de diferentes tamaños. A maior duns 25 cm de diámetro está formada por tres círculos concéntricos e cazoleta central da que arrinca un radio cara á dereita para enlazar con outra duns 20 cm. A uns sete metros ao NL do grupo de círculos referidos e no mesmo penedal, poden ollarse uns sete riscos paralelos duns 25 cm de longo cada un gravados nunha pequena parede vertical que forma esta grande rocha.

A estación rupestre da Fonte da Anella na aba Sur do Carrio, foi a primeira das descubertas no municipio de Lalín. A mediados da década dos noventa de xeito casual, cando o profesor e entón concelleiro lalinense Cristóbal Fernández Vázquez veciño de Bermés, gozaba dunha xornada de caza no Carrio, atopou varios gravados inéditos. Dou conta do descubrimento ao seu colega e investigador Antonio Presas quen logo de facelo público informou aos de Patrimonio da súa existencia para que procederan á súa catalogación. Nunha peneda de granito de uns 5X2,5 metros, pode verse con claridade un orixinal labirinto dobre cunhas medidas de 50X40 cm e varias combinacións de círculos concéntricos con cazoleta central a maior delas duns 40 centímetros de diámetro. As combinacións aparecen enlazadas e tamén poden verse algunhas coviñas arredor.

No monte propiedade dos veciños de Santa Baia de Losón atopáronse en tempos recentes dúas estacións rupestres próximas ao lugar de Brenzos de Arriba, lugar este no que en tempos estivo a casa solar dos Taboada cuxos escudos e perpiaños serían empregados na construción do Pazo de Liñares, en Prado, tamén municipio de Lalín.

Na Pena da Cruz, un penedal ao pé do camiño que sube cara a Cerrada de Brenzos, poden ollarse medio cento de gravados con diferentes motivos, mestura de prehistóricos e outros máis recentes, mesmo actuais. Malia ao desgaste que produciu a erosión e a acción dos humanos, distínguense varios círculos concéntricos, algún deles repicado, ferraduras e un abóndante numero de cruces de varias feitura e tamaños, algunha con peana e de feitura recente que se superpuxo aos gravados primitivos. Os da concentración parcelaria rodearon o penedal cun pequeno valado de pedra por mor de evitar máis agresións e na mesma época procedeuse a catalogación destes petroglifos que os paisanos coñecían desde tempo inmemorial.

A uns 400 metros ao sur desta estación rupestre e nunha encrucillada de camiños preto do lugar de Brenzos de Arriba, está a outra estación rupestre nunhas rochas con claras mostras de ter sido rachadas para aproveitar pedra. Dela deunos conta o investigador lalinense Antonio Presas, que mesmo nos acompañou ao lugar no ano 2014, ollando alomenos catorce coviñas duns 6 centímetros de diámetro e 4 centímetros de fondo en dúas penedas. En días pasados ollamos con indignación que alguén raspou as rochas e verteu materiais de construción e lixo no lugar.

ROTEIRO DO MONTE DO CARRIO

NECRÓPOLE DAS BRAÑAS DE ABONXO

O roteiro fai un pequeno bucle para visitar o castro de Outeiro Grande e a Necrópole das Brañas de Abonxo.

Á dereita da pista asfaltada que sube dende a estrada de Lalín a Vila de Cruces cara o cumio da Serra do Carrio, atópase o castro de Outeiro Grande. Pouco queda deste enclave dos antigos habitantes da prehistoria, só os restos da muralla polo poñente e do terraplén polo Leste e onda a pista que o atravesou en tempos recentes cando se achantou sobre el un aeroxerador. Ignorado oficialmente –aínda agora non figura catalogado nin nas publicacións dos castros dezaos- para evitar o seu arrasamento loitou o escritor e investigador Armando Vázquez que xa dera conta del na primeira edición do libro “A Comarca do Deza”.

A carón da mesma pista asfaltada á man dereita pode ollarse o campo de mámoas nas proximidades da coñecida Pena do Ouro. Consérvanse moi alterados oito túmulos e só un par deles parecen ter os esteos que forman o dolmen. Fai pouco alguen fixo unha plantación de castiñeiros arredor destes enterramentos prehistóricos.

ROTEIRO DO MONTE DO CARRIO

PENA CABALADA E LAGOA

A chamada pedra cabalada ou tamén pedra abaloira, parece ser que era posible movela ata non hai moito. Hoxe resulta prácticamente imposible seguramente debido ao desprazamento do seu centro de gravidade.

Seguindo dende a Fonte da Anella cara ó oeste pola denominada “calle do Can”, chégase a unha zona onde abundan os terreos hidromorfos coñecida como as Brañas da Regueira e que posúe certo valor botánico e ecolóxico.

ROTEIRO DO MONTE DO CARRIO

MIRADOR DE PENARREDONDA

A cima de Penarredonda, con 827 metros sobre o nivel do mar, é punto culminante da Serra do Carrio que sinala un vértice xeodésico e constitúe un verdadeiro miradoiro natural da comarca. Ofrece unha boa panorámica dos seis concellos da comarca do Deza, e tamén doutras de máis lonxe, o Pico Sacro, Arzúa, Melide, Antas de Ulla e incluso Padrón e Compostela ou en días despxados as chemineas de As Pontes ou o mar de Arousa.

Mesmo en fronte da Penarredonda, a uns 250 metros ao surleste e case coa mesma altitude, está o chamado Coto da Capela, que lembra unha antiga ermida que logo sería capela adicada ao Santo Adrao do Carrio, da que só quedaron no lugar algunhas pedras de granito escasamente labradas que ningún quixo aproveitar para outras construcións seguramente pola dificultade de carrexalas. Baseándose nunha antiga lenda do Santuario do Corpiño, algúns autores relacionan ao santo Adrao do Carrio co anacoreta Luisón que vivía nestes montes e que daría nome ao Corpiño e a parroquia de Losón.

Tamén preto da capela debía estar a fonte do Santo Adrao, ou quizais onde a lagoa do Carrio, que malia ser drenada en tempos recentes, aínda mantén certo nivel de auga ata o verán. Os veciños fixeron nesta aba sur do monte varias captacións e depósitos de acuíferos que secaron outras pequenas lagoas existentes na contorna.

ROTEIRO DO MONTE DO CARRIO

LOSÓN, IGREXA E CASTRO

Este roteiro na súa parte final tamén presenta interesantes elementos patrimoniais que visitar. Pasaremos polo castro de Losón emprazado na caída da serra do Carrio e dende o que se divisa un amplo horizonte.

A igrexa de Losón, segundo unha inscrición fundacional, foi mandada construír por Pedro, no ano 1166. O templo, románico na súa orixe, sufriu posteriores reformas. Nembargantes conserva a ábside pentagonal con fiestras de arcos semicirculares e capiteis de ornamentación diversa. Esta igrexa pertenceu ao mosteiro de Piloño e co andar do tempo converteuse en priorato de San Lourenzo de Carboeiro. A igrexa de Losón aparece nun documento de doazón datado no 1175, no que Pedro Afonso despréndese dela a favor do mosteiro de Carboeiro coa condición de que o seu abade Fernando o manteña no convento, o mesmo que aos outros irmáns.

No interior da igrexa de Losón atópanse varios enterramentos dos señores do pazo de Liñares. De entre todas elas destaca a de Vasco Taboada de Carrio, xuíz de Terra de Trasdeza no 1586, e en 1590 e 1606 xuíz de Carboeiro. No 1595 figura como procurador de Deza. A súa sepultura atópase á beira do Evanxeo do presbiterio, representado en actitude orante, de xeonllos, e vestindo armadura da época. No fronte dispónse unha labra heráldica cuartelada en cruz coas armas dos Taboada de Deza. Outra lápida sinala no adro a tumba inicial do malogrado aviador Joaquín Loriga Taboada, da mesma familia. Tamén no exterior están as sepulturas de Ramona Bugallo e de Amalio Taboada, que foi o último posuidor do pazo de Liñares da familia Taboada.

ROTEIRO DO MONTE DO CARRIO

SANTUARIO DO CORPIÑO

A orixe do santuario do Corpiño, que se sitúa entre os séculos VIII e X, só pode buscarse nas lendas transmitidas pola tradición oral. Parece ser que nas ladeiras do Carrio vivía un eremita chamado Luisón, que predicaba e fomentaba en toda a comarca o culto á Virxe María. A escoitalo acudía a veciñanza que o consideraban santo. Cando o eremita morreu, o seu corpo conservábase incorrupto na cabana onde vivía. Para honrar a súa memoria construíuse unha capela coa advocación ao San Adrián, que popularmente foi coñecida polo Corpiño en alusión ao corpo incorrupto do eremita.

As invasións árabes destruíron a capela e as reliquias do santo. Pero pasados moitos anos, acontece que uns pastores escapando dunha tronada manifestaron ver a Virxe co neno. As supostas aparicións repetiríanse e darían lugar a unha capela que remataría sendo o santuario neoclásico de hoxe en día.

Ao santuario viñan os ofrecidos que padecían enfermidades mentais na busca da curación. Eran os que padecían o “meigallo”, os endiañados ou posuídos polo demo.

Os máis vellos recordan as romarías de antes, cando ao Corpiño se ía a pé, xa de vespera, e alí pasaban tres días metidos na voráxine dunha festa pagá e cristiá, musical e gastronómica envolta na maxia do solsticio de verán.

Bibliografía:

“A Comarca do Deza”. Daniel González Alén e Armando Vázquez Crespo.

“Lalín. La tierra de Deza”. Armando Vázquez Crespo. Editorial Everest S.A.

“Os Castros de Lalín”. Antonio Presas García.

Inventario de cruceiros de Lalín. Cecilia Doporto.

“Bermés, a nosa parroquia”, publicado no Anuario Descubrindo nº4 e do que son autores José Ángel López Gutiérrez e Manuel Castro Sucasas que recabaron para facelo información da veciñanza de Bermés.

“Santa María de Bermés”, María Luisa Otero Fernández. Esta autora apunta a unas investigaciones que realiza Armando Vázquez que podrían dar lugar a una publicación sobre Bermés.

“El monasterio de los quemados de Bermés”. Antonio Vidal Neira. Artigo publicado no Faro de Vigo o 26 de outubro de 2014. Blog Historiadeza:

<https://historiadeza.wordpress.com/2014/05/13/el-monasterio-de-los-quemados-de-bermes/>

LUIS COUTO LOURENZO. “Guía do Deza”. Editorial Galaxia. Ano 2001.

O abundante patrimonio da Serra do Carrio (I). Daniel González Alén. Faro de Vigo.

<http://www.farodevigo.es/portada-deza-tabeiros-montes/2016/05/11/petroglifos-e-mamoas-ineditos-meixome/1458632.html>

O abundante patrimonio da Serra do Carrio (II). Daniel González Alén. Faro de Vigo.

<http://www.farodevigo.es/portada-deza-tabeiros-montes/2016/05/12/castelo-mamoas-e-petroglifos-loson/1459323.html>

O abundante patrimonio da Serra do Carrio (III). Daniel González Alén. Faro de Vigo.

<http://www.farodevigo.es/portada-deza-tabeiros-montes/2016/05/13/penarredonda-coto-da-capela-e/1459996.html>

O abundante patrimonio da Serra do Carrio (IV). Daniel González Alén. Faro de Vigo.

<http://www.farodevigo.es/portada-deza-tabeiros-montes/2016/05/14/fonte-da-anella-pena-cabada/1460695.html>